

0,36 %, субклінічного – 0,94 % порівняно з показником молока від здорових тварин.

З розвитком маститу густина молока знижується за рахунок зменшення масової частки білка, сухих речовин і СЗМЗ. Так, середній показник густини у молоці від здорових тварин складав 1028,2 кг/м³. Середня густина молока від хворих на мастит корів з субклінічною формою склала 1026,6 кг/м³, клінічною – 1026,3 кг/м³.

Титрована кислотність молока від здорових корів становила 17,5 °Т, за субклінічного маститу – знижувалася на 0,6 °Т, клінічного – на 0,8 °Т.

За літературними даними, рН молока від здорових корів становить 6,5–6,6, з розвитком запалення підвищується до 7–7,5 і більше. Нами встановлено незначне зростання активної кислотності молока за клінічної форми маститу на 0,04 од., субклінічної – 0,11 од.

За сповільнення процесу лактогенезу у корів, хворих на мастит, настає значне зменшення лактози у молоці. Ми встановили, що під час запалення тканин вим'я кількість лактози зменшилася майже в 1,5 рази (до 3,4 % за клінічного маститу проти 4,8 % у здорових корів). Вміст лактози у молоці в межах 2,7 % спостерігали у корів, хворих на субклінічну форму маститу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Brahim N. Review on mastitis and its economic effect. Canadian Journal of Scientific Research. 2017. 6(1). P. 13–22. DOI:10.5829/idosi.cjsr.2017.13.22
2. Dego O.K. Aral F., Payan-Carreira R., Quaresma M. Control and Prevention of Mastitis: Part Two. Animal Reproduction in Veterinary Medicine. Intech. Open. 2020. DOI:10.5772/intechopen.93484.
3. Rahman M.A., Bhuiyan M.M.U., Kamal M.M., Shamsuddin M. Prevalence and risk factors of mastitis in dairy cows. Bangladesh Veterinarian. 2009. 26(2). P. 54–60. DOI:10.3329/bvet.v26i2.4951.
4. Тишківська Н.В., Сахнюк Н.І., Тишківський М.Я. Фізико-хімічні та мікробіологічні показники секрету молочної залози корів за різної кількості соматичних клітин. Науковий вісник ветеринарної медицини. 2015. № 2. С. 31–36. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvvm_2015_2_8
5. Balaji Sri N., Saravanan R., Senthilkumar A., Srinivasan G. Effect of Subclinical Mastitis on Somatic Cell Count and Milk Profile Changes in Dairy Cows. Int. J. Sci. Environm. Technol. 2016. 5 (6). P. 4427–4431. DOI:10.3168/jds.S0022-0302(97)76118-6
6. Корейба Л.В., Сапронова В.О., Герасимова В.В. Субклінічний мастит у корів та його вплив на санітарно-гігієнічну якість молока: збірник матеріалів VII науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених. Житомир. 2011. Т. 2. С. 44–46.
7. Malinowski E., Gajewski Z. Characteristics of cows mastitis caused by human foodborne pathogens. Życie Weterynaryjne. 2009. 84(4). P. 290–294. URL:https://vetpol.org.pl/dmdocuments/ZW_2009_04_02.pdf
8. Economic and epidemiological impact of different intervention strategies for subclinical and clinical mastitis/M. Gussmann et al. Preventive veterinary medicine. 2019. 166. P. 78–85.

УДК 35.072.6:664:636.085

БУКАЛОВА Н. В., канд. вет. наук

БОГАТКО Н. М., д-р вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРИЛІШКО Т. М., д-р с.-г. наук

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ СИСТЕМИ ДЕРЖКОНТРОЛЮ ЗА ХАРЧОВОЮ ПРОДУКЦІЄЮ ТА КОРМАМИ В УКРАЇНІ

Висвітлено питання щодо реформування системи держконтролю безпечності харчових продуктів відповідно до європейських принципів здійснення їх контролю в Україні в контексті виконання зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Ключові слова: 5–6 словосполучень Закон України, держконтроль, реформування, харчова продукція, безпечність, ступінь ризику.

Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» (№ 2042), є значним кроком у реформуванні системи державного контролю безпечності

харчових продуктів, наближенні до європейських принципів їх контролю [1] й активно підтриманий Європейською комісією [2] в контексті виконання зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Законом України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [3] визнано, що перевіряння потужностей харчової промисловості проводиться без попереднього їх повідомлення, що, суперечить Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», що передбачає попередження державним органом про перевірку оператора ринку за 10 днів, унаслідок чого втрачається ефект раптовості. Знаючи про прийдешню інспекцію, виробник має можливість приховати невідповідності до появи інспектора.

Нині, за реформованою системою контролю безпечності харчових продуктів, держава перестає диктувати оператору ринку що і як робити, а лише контролює, щоб харчова продукція, вироблена конкретним підприємством, була безпечною для здоров'я споживача.

За чинним Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» [1], оператор ринку має бути готовим до приходу представників органу контролю без попередження. Це не стосується перевірки системи *НАССР*, аудит її постійно діючих процедур проводиться за повідомленням оператора ринку не пізніше, ніж за 3 робочі дні до здійснення заходу, що пов'язано з необхідністю підготувати пакет документів та забезпечити участь у процесі всіх працівників, відповідальних за впровадження системи на підприємстві.

Контроль оператора ринку харчової промисловості є ризик-орієнтованим і проводиться з періодичністю, достатньою для досягнення мети – підвищення безпечності харчових продуктів. Це означає, що підприємства перевіряються, залежно від ступеня ризику їхньої продукції для життя і здоров'я споживачів. Наприклад, суб'єкт господарювання, віднесений до високого ступеня ризику, перевіряється один раз на квартал. Під час такої категоризації береться до уваги вид продукції, з якою має справу підприємство, особливості певного виробничого процесу, кількість виготовленої харчової продукції, результати попередніх заходів держконтролю, ефективність бізнес-процесу підприємства, інша інформація, що свідчить про порушення ним чинного законодавства.

Для мінімізації корупційних ризиків, інспектор Держпродспоживслужби здійснює перевірку відповідно до уніфікованого акту, так званого «чек-листа», що містить вичерпну кількість питань для перевіряння і є публічним,

Водночас підприємства, що грубо порушують законодавство, відразу потрапляють у категорію недобросовісних, оскільки, в разі потрапляння до роздрібної торгівлі харчових продуктів, небезпечних для життя й здоров'я споживачів, Держпродспоживслужба, після виявлення цього факту, на своєму сайті негайно оприлюднює відповідну інформацію.

За порушення закону передбачені жорсткі санкції для порушників. Накладанню штрафу передуює припис – письмова вимога посадової особи органу контролю про усунення порушення. За невиконання припису застосовується захід адміністративного впливу у вигляді штрафу.

Якщо ж виявлятимуться чинники, що становитимуть загрозу для життя і здоров'я людини, Головний державний інспектор Держпродспоживслужби має право ухвалити рішення про тимчасове припинення роботи потужності на термін до 10 робочих днів, а за рішенням суду цей строк може бути подовжений.

Перевірки можуть бути не лише на виробництві, адже продукція може зіпсуватися під час транспортування або неналежного зберігання в торгівельній мережі. Тоді перевіряється весь ланцюжок «життєвого циклу» товару. У перевірках з боку суб'єкта господарювання можуть брати участь представники громадських організацій.

У ході інспекції передбачається відеофіксація перевірок і для цього згода суб'єкту господарювання не потрібна. Право проводити відеофіксацію має не лише інспектор, а й сам суб'єкт господарювання, що дозволить у випадку виникнення спірних питань мати неупереджені докази, як, наслідок – уникнути необ'єктивності й, за необхідності, довести

неправомірність дій інспектора або порушення вимог законодавства підприємцем та зробіть процес перевірки більш прозорим.

Якщо ж оператор ринку не згоден з результатами першого лабораторного дослідження, він має право вимагати проведення так званого «арбітражного» дослідження, результати якого є остаточними.

Для здійснення перевірок імпортерів харчових продуктів та кормів безпосередньо на державному кордоні, належним чином оснащуються пункти пропуску (прикордонні пости) в зоні митного контролю України. Згідно з установленими вимогами, харчові продукти і корми не всіх видів підлягатимуть контролю на державному кордоні, а лише харчові продукти і корми (переважно тваринного походження, а також сіно та солома), перелік яких визначений відповідним наказом Мінагрополітики України. Продукція, не внесена до такого переліку, підлягатиме контролю безпечності на кордоні лише у виняткових випадках.

Визначений також перелік супровідних документів під час перевезення продукції, порядок і частота перевірки, підстави для відбору зразків і їх лабораторного дослідження в рамках фізичного перевіряння.

У разі надходження звернення громадянина про порушення у сфері безпечності харчових продуктів, Держпродспоживслужба має право здійснювати позапланові перевірки без отримання погодження органу державної влади, що здійснює формування політики у цій сфері (Державної регуляторної служби або Міністерства аграрної політики та продовольства). Це дозволяє оперативно реагувати на звернення фізичних осіб і проводити усунення виявлених порушень.

Таким чином, реалізацією положень Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» [1] створено досить повну, комплексну і багаторівневу процедуру регулювання та контролювання якості та безпечності харчової продукції і кормів у нашій країні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин : Закон України від 04 квітня 2018 р. № 2042. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>

2. European Commission. General Food Law від 13 березня 2020 р. URL: https://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law_en

3. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23 грудня 1997 р. № 771. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-вр#Text>

4. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05 квітня 2007 р. № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>

УДК 619:616.955.132:639.3

ДЖМІЛЬ В.І., канд. вет. наук

ХІЦЬКА О.А., канд. вет. наук

АНТІПОВ А.А., канд. вет. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МОНІТОРИНГ ЕПІЗООТИЧНОГО СТАНУ КОРОПОВИХ РИБ,ЩО ВИРОЩУВАЛИСЯ У СТАВКУ С. НАСТАШКА ТОВ «РОКИТНЯНСЬКИЙ РИБГОСП» В ПЕРІОД 2021 РОКУ ЩОДО ДІПЛОСТОМОЗУ

Наведено результати моніторингу епізootичного стану коропових риб, що вирощувалися в умовах ставка ТОВ «Рокитнянський рибгосп», щодо діпlostомозу. Встановлено наявність діпlostомозу у коропових риб другого року вирощування.

Ключові слова: риба, товстолобики, коропа, білі амури, інтенсивність інвазії, екстенсивність інвазії, личинки діпlostом, епізootичний стан.